

Skeittaripoika se laudallansa...

Liikunnan muuttuvat merkitykset ja maisemat

Päivi Harinen

Tähänastinen liikuntatutkimus Suomessa on perustunut pitkälti suoritusten ja liikuntalajeissa kehittymisen mittaamiseen. Näin siinä ovat jääneet tavoittamatta liikunnan luomat vuorovaikutus- ja merkitysmailmat, samoin kuin liikunnan monimuotoistuvat tilat ja tavat. Tässä artikkelissa tarkastellaan urheilu- ja liikuntakulttuurin muuttuvia spatiaalisia ja sosiaalisia maisemia sekä liikunnalle annettuja uusia ja liukuvia nuorisokulttuurisia merkityksiä. Artikkelin empiirisenä kohteena on skeittaus fyysistä taitoa ja sosiaalista kyvykkyyttä vaativana, kaupunkitilaa luovasti merkitsevänä ja merkityksellistävänä sekä nuoria – erityisesti poikia – yhteen kokoavana liikunnallisena yhdessä olemisen ja tekemisen tapana. Artikkelin perustuu aiheesta tehtyihin määrällisiin (Harinen ym. 2006; Tams 2008) ja laadullisiin (Gröndahl 2007) tutkimuksiin. Tarkastelua voi nimittää meta-analyysiksi, jossa luodaan uusi synteesi ja kokonaiskuva ilmiöstä jo olemassa olevien ja sitä eri suunnista avaavien tutkimustulosten perusteella. Analyysia varten on luettu myös lajia kuvaavia opaskirjatekstejä (Cassorla 1990; Kane 1990; Davis 1999; Gifford 2006) sekä skeittauksesta tai skeittareista käytyä sanomalehtikeskustelua.

Artikkelin pohjana olevien määrällisten tutkimusten aineistot on koottu skeittareiden omien verkkosivustojen kautta. Päivi Harisen, Juhani Rautopuron ja Hannu Itkosen (2006) kyselytutkimuksessa, johon osallistui 1235 skeittaamisen harrastajaa eri puolilta Suomea, oltiin kiinnostuneita erityisesti skeittauksen nuorisokulttuurisista elementeistä: musiikkimausta, tyylistä, yhdessä olemisen merkityksistä ja skeittariksi identifioitumisesta. Tuukka Tamsin (2008) kyselyyn vastasi 474 skeittaria eri puolilta Suomea. Tutkimuksessa kartoitettiin erityisesti skeittausharrastamisen intensiteettiä, harrastukseen satsaamista ja skeittaamisen merkitystä tärkeänä elämäntavallisena elementtinä. Laadullista materiaalia artikkeliin on saatu Vilhelmina Gröndahlin (2007) helsinkiläisessä skeittihallissa tehdyistä teemahaastatteluilta, joihin osallistui 20 skeittaamisen harrastajaa Helsingin alueelta. Haastattelujen teema-alueet käsittelivät erityisesti skeittaamisen tilallisuutta, skeittareiden käyttämiä harrastustiloja ja heidän kaupunkitilalle antamia merkityksiä.

Vaikka skeittaus on näkynyt ja kuulunut suomalaisessakin katukuvassa herättäen runsasta julkista keskustelua, sen tutkimus on ollut vielä varsin vähäistä. Skeittauksen tapaiset uudet liikuntakulttuuriset muodot ansaitsevat kuitenkin tulla noteeratuiksi, jos ja kun tutkimustulokset ja uutisoinnit lasten ja nuorten vähäisestä liikkumisesta herättävät tänään suurta aikuishuolta (Nuori Suomi ry. 2006; vrt. Tams 2008, 3-4). Kenties nuoret eivät liikkukaan aivan niin vähän kuin oletetaan, ja kenties on vain käymässä niin, että perinteinen käsitys liikunnasta tai viehättyminen perinteisistä suosikkiliikuntalajeistamme (kävely, pyöräily, hökkä, hiihto ja tutut joukkuelajit – ks. esim. Tähtinen, Rinne, Nupponen & Heinonen 2002) on rapautumassa. Suomessa on arvioitu olevan 50000–60000 skeittauksen harrasta-

jaa (Suomen Rullalautaliitto 2007), joten kyseessä on jokseenkin dynaaminen ja laajasti harrastettu liikkumisen muoto.

Artikkelin alussa esitellään lyhyesti skeittauksen lajihistoriaa. Tämän jälkeen hahmotetaan skeittaamisen maisemia ja merkityksiä sekä pohditaan skeittauksen suhdetta perinteisiin liikunnan, liikuntaharrastuksen ja urheilun määritelmiin. Artikkelissa esitetyt sitaatit ovat peräisin sen aineistona toimineista eri tutkimuksista, ja ne on erotettu muusta tekstistä kurssiivein ja sisennyksin. Artikkelissa käytetyllä termillä ”skeittaus” viitataan skeittareiden ylläpitämään liikuntalajikulttuuriin, ja termillä ”skeittaaminen” puolestaan tarkoitetaan konkreettista liikunnallista tekemistä.

Lajin historiaa ja laventumista

Tässä artikkelissa skeittaus nimetään liikuntalajiksi, vaikka määritelmä onkin hieman ongelmallinen: skeittaaminen edellyttää fyysisistä kyvykkyyttä ja monipuolisia harjoittelumalla saavutettuja liikunnallisia taitoja, mutta sen yksioikoinen nimeäminen urheiluksi, liikunnaksi, lajiksi tai harrastukseksi saa monet skeittarit asettumaan vastahankaan (Harinen ym. 2006; Tams 2008). Tämä kertoo harrastajien tarpeesta varjella lajiaan ja pitää itsellään oikeutta määritellä sen sisältöä, samoin kuin haluaa korostaa skeittauskulttuurin välimatkaa muihin liikuntalajeiksi kutsuttuihin tekemisen muotoihin. Lajin syntyhistoriakkin on täynnä spontaanisuutta, toiminnassa itsessään syntyvää luovuutta ja jatkuvia muuntelumahdollisuuksia.

Nimettynä liikunnan lajina skeittaus on suhteellisen uusi, mutta ei aivan tämän ajan tuote. Sen syntyhistoria palautetaan useimmiten 1950-luvun Kaliforniaan, ajanvietteeksi, jolla lainelautailijat viihdyttivät itseään ja pitivät yllä taitojaan tuulettomina päivinä. Tyhjä uima-altaat antoivat hyvän alustan, joilla harjoitella pyörillä kulkevan ”surffilaudan” päällä, ja aluksi skeittaamisesta puhuttiinkin maasurffauksena. Skeittikulttuurin alkuperän voi siis tulkita jokseenkin keskiluokkaiseksi. Kane (1990, 12) ja Cassorla (1990, 12) jäljittävät skeittauksen historiaa hieman kauemmaksi ja liittävät sen 1900-luvun alkuun, jolloin keksittiin kiinnittää rullaluistimia lankunpätkiin ja saatiin näin alkeellisia rullalautoja muistuttavia urheiluvälineitä. Sitten skeittaus kulkeutui osaksi nopeasti kasvavien amerikkalaisten ja eurooppalaisten kaupunkien lähiönuorison katukulttuuria, ja siitä tuli yksi osa punkkari- ja hiphop-nuorten vastarinta-aatetta. (Gröndahl 2007.) 1900-luvun lopulla skeittaus on vähitellen irronnut aiemmista alakulttuurikiinnikkeistään ja kasvanut omaksi toimintakulttuurikseen. Sen kohdalla on käynyt samoin kuin monen muun kulttuurisen muodon: USA:ssa syntynyt toimintamuoto on levinnyt maailmanlaajuisesti (ks. esim. Veblen 1964).

Skeittaamisen suosio on ollut aaltoliikemäistä, ja sen historiassa voi tunnistaa useita nousuja ja laskuja sekä niiden mukaan nimettyjä skeittauksen sukupolvia. Perustajasukupolven väistymisen jälkeen syntyi 1970-luvun välinekehityksestä innoitunut skeittarisukupolvi ja 1980-luvulla ramppi- ja katuskeittauskulttuuria aktiivisesti levittänyt sukupolvi. Tätä nykyä nuorin skeittarisukupolvi ovat 1990-luvulla lajiin ”hurahtaneet”. Heidän toiminnassaan tärkeää ovat erilaisten temppujen luominen ja muuntelu. (Tams 2008.)

Skeittauksen vastaanotto on ollut ristiriitaista: ensimmäiset skeittausvälineet olivat alkeellisuudessaan vaarallisia ja johtivat onnettomuuksiin, joista lääkärit ja vakuutusyhtiöt olivat kauhuissaan. Monissa kaupungeissa tai maissa (esimerkiksi Norjassa) lajin harrastaminen kiellettiin julkisesti (Gröndahl 2007, 53; Tams 2008, 19). Välineiden kehityksen myötä onnettomuudet vähenivät ja skeittaukselle annettiin periksi: ensimmäinen julkinen skeittiparkki avattiin vuonna 1976 Yhdysvalloissa (Gifford 2006, 9). Ensimmäinen lajiliitto

(National Skateboard Association, NSA) perustettiin niinkään Yhdysvalloissa, 1980-luvulla (Cassorla 1990, 21–22). Suomen Rullalautaliitto on puolestaan perustettu vuonna 2003, ja nykyisin sillä on kymmeniä jäsenjärjestöjä.

Skeittaus on laji, joka muuttaa jatkuvasti muotoaan sekä varusteiden (skeittilaudat) teknisen kehityksen että skeittaussympäristöjen – erityisesti kaupunkitilan – muuttumisen ja muutosten luomien uusien mahdollisuuksien myötä. Tilan muutokset ovat yhteydessä muun muassa siihen, minkälaisia temppuja kulloinkin voi tehdä (Gröndahl 2007). Kansainväliset ”skeittituulet” puhaltavat paikallisiin ympäristöihin ja muuntuvat paikallisesti sovelletuiksi toimintarepertuaareiksi (ks. Borden 2001, 126). Myös lajin harrastajat itse ovat todenneet skeittauksen kehittyvän jatkuvasti ennakoimattomaan suuntaan. Kaikki sen parissa toimivat ovat potentiaalisia lajin kehittäjiä, uusien temppujen luoja ja uusien toimijoiden mukaan rekrytoijia.

Kasvaneet harrastajamäärät kertovat, että skeittauksessa ei ole kyse ohimenevästä muoti-ilmiöstä. Vuosina 1986–2002 tehdyn WHO:n koululaistutkimuksen tulokset kertovat, että kyseisenä ajanjaksona skeittaamista harrastavien lasten ja nuorten määrä peräti viisinkertaistui (Vuori ym. 2004, 5–9). Suosio on merkinnyt lajin ympärille syntyneitä markkinoita, sponsoroituja skeittareita, skeittaamisen ammattilaisia tai sellaisiksi aikovia skeittauksen harrastajia, kilpailuja ja muita massatapahtumia. Monessa suhteessa skeittauksessa on antauduttu markkinoiden mahdin edessä – joskin osa skeittareista ainakin asennetasolla suhtautuu vieläkin kriittisesti lajin markkinallistumiseen ja saattaa esimerkiksi boikotoida kalliita merkkituotteita tai sponsoritapahtumia, toisin kuin urheilijoilla yleensä on tapana (Davis 1999, 66–68).

Skeittaukseen liitetään nuoruuden, voiman ja vitaalisuuden mielikuvia, ja tätä on käytetty hyväksi monenlaisessa mainostamisessa, kuten kaupunkien esitteissä. Musiikkiteollisuus on hyödyntänyt skeittareiden vauhdikasta imagoa, rock-festivaaleilla on ollut skeittausnäytöksiä (Ilosaarirock 2007) ja joillekin musiikkiklubeille on rakennettu skeittiramppeja sellaisille, joille pelkkä musiikin tahdissa tanssiminen ei ole tarpeeksi houkutteleva osallistumisen muoto (Tams 2008, 21).

Skeittaamisen ajat ja paikat

Se on se juttu. Fiilikset tulee siitä, kun ei ole paikkoja missä on pakko olla. Vapaus, aaah (Tams 2008, 39).

Miltei minkä tahansa liikuntalajin harrastaminen edellyttää sitä varten olemassa tai määriteltävissä olevaa infrastruktuuria tai maastoa. Skeittaus on erityislaatuinen laji siinä mielessä, että sen alustana ja ympäristönä voivat toimia hyvin monenlaiset kaupunkimaiset tai muun rakennetun ympäristön rakenteet – mikään luonto- tai maastolaji se ei kuitenkaan ole. Skeittarina oleminen merkitsee jatkuvaa rakennetun ympäristön lukemista ja käyttökelpoisten paikkojen rekisteröimistä. Kun skeittari löytää sopivan paikan tekemiselleen, hän merkitsee kohteen ”toisin” ja ottaa sen väliaikaisesti omaan käyttöönsä, skeittaa sen:

Koko ajan noita etsitään noita uusia spotteja. Joku kaveri löytää jonkun ja lähetään kattomaan ihan filiksissä (Gröndahl 2007, 43).

Aina kun tulee jotain uutta rakennusta niin sä katot et olisko täällä jotain skeitattavaa (Gröndahl 2007, 44).

Skeittajille 30 cm korkea kraniittipökäle on löytö (Harinen ym. 2006, 54).

Koska skeittaamiseen tarvitaan flattia eli kuivaa, tasaista ja kovaa pintaa, se soveltuu hyvin kaupungissa harrastettavaksi. Käsistään kätevät skeittarit löytävät harrastukselleen tilaa maaseudultakin, mutta siihen tarvitaan vähän ylimääräistä vaivannäköä ja käsillä tekemisen taitoa: ”Skeittaaan kaverin navetassa, jonne on rakennettu skeittiramppi”. (Tams 2008, 51).

Skeittareiden levittäytyminen julkiseen ja kansoitettuun kaupunkitilaan on aiheuttanut monenlaista kitkaa lajin harrastajien ja muun paikallisyhteisön välillä. Kaupunkeihin on ilmaantunut ”skeittaaminen kielletty” -kylttejä, ja skeittareiden toimintaa on pyritty rajoittamaan esimerkiksi uhkaamalla heitä sakoilla (ks. Helsingin kaupunki 2003, 14–15). Skeittaaminen on tehty vaikeaksi käyttämällä sadettajia, skeittaamiseen sopimattomia pintamateriaaleja, temppujen tekemistä estäviä tappeja ja niin edelleen (Tams 2008, 27). Skeittareille itselleen kielletyt paikat puolestaan ovat osa lajin houkutusta, ja skeittaamiselle varta vasten rakennetut hallit ja puistot saattavat saada heiltä jopa nuivan vastaanoton, kuten seuraavat lainaukset Tuukka Tamsin (mt., 39) tutkimusaineistosta osoittavat. Skeittarille jotain muuta tarkoitusta kuin skeittaamista varten rakennettu kohde on osa jotain luonnollista ja alkuperäistä. Skeittarikiellessä käsite ”luonto” saakin hyvin perinteisestä poikkeavan referenssin:

Ei sitä joka päivä jaksa jossain parkissa skeitata. Luonnon spoteilla se on sitä itseään (Tams 2008, 39).

Rullalauta syntyi kaduille ja tulee aina pysymään kaduilla (Tams 2008, 39).

Skeittaukseen kuuluvat jatkuva paikasta toiseen siirtyminen ja eteen tulevien mahdollisuuksien arviointi. Skeittaamiselle sopivat paikat otetaan nopeasti käyttöön ja nimetään tutuiksi. Esimerkiksi Vilhelmiina Gröndahlin (2007) tutkimukseen osallistuneet nuoret helsinkiläisskeittarit puhuivat omaa kieltään ”Itiksen ruukuista” (Itäkeskuksen kaarimaiset kukkaruukut), ”tattipoolista” (pool: allasrakennelma, jonka keskellä on sienen muotoinen rautatappi), ”Skattan ditsistä” (ditch: kaivanto), ”Lumikintien hänkystä” (handrail: käsikaide) ja ”Hiltonin kurbeista” (kurbs: reunakivet).

Skeittareiden ja sosiaalisen ympäristön välille syntyvät ristiriidat johtuvat useimmiten siitä, että skeittareiden itselleen nimeämät liikuntapaikat merkitsevät muille muita asioita – kukkaruukkuja, kaiteita ja rajakiviä. Ristiriitojen syiksi on esitetty myös häiriöiksi koettuja melua ja hälinää, samoin kuin sitä, että kaupungeissa on olemassa historiallisesti merkittävinä pidettyjä paikkoja, joiden edessä skeittaaminen ei normi-ihmisten mielestä ole soveliasta. Näin esimerkiksi Mannerheimin patsas Helsingissä. Skeittareillekin on olemassa yksi harrastamiselta rauhoitettu paikka: hautausmaalla ei haluta skeitata. (ks. Gröndahl 2007.)

Esineet saa ihan uusia käyttötarkoituksia. Arkkitehdit suunnittelee jotain, mitä ne ei oo koskaan ajatellu skeittaukseen ja sit porukka skeittaa niitä (Gröndahl 2007, 42).

[Skeittareilla on] *täysin eri lähtökohta kaupunkiarkkitehtuuriin* (Harinen ym. 2006, 54).

Skeittauksen voi määritellä ensisijaisesti sateettomien päivien kesälajiksi, mikä tuo siihen erityisen vapauden ja huolettomuuden sivumerkityksen. Skeittauksen talviharrastajat ovat oma intensiivisesti skeittaamiseen suhtautuva joukkonsa, jolle on tärkeää pitää taitoaan yllä myös aikana, jolloin kadut eivät sovellu skeittaamiseen. Skeittauksessa on vastaavasti kaksi pääsuuntausta: striitti (katuskeittäus) ja vertti (ramppiskeittäus). Katuskeittäajat suhtautuvat

harrastukseensa väljemmin, kun taas verttiskeittäus on astetta päämäärätietoisempaa ja säännölliseen harjoitteluun orientoitunutta eikä salli pitkiä tekemättömyyden kausia (Tams 2008, 20).

Skeittareiden suhde kilpailemiseen on kaksijakoinen. Taitavia skeittareita arvostetaan suuresti lajin harrastajayhteisöissä (Harinen ym. 2006), ja kilpailut ovat yksi väylä taitojen esiin tuomiseen. Skeittauskilpailut on kuitenkin alun perin haluttu pitää epävirallisina ja kaavattomina: aikataulutukset eivät ole olleet tärkeitä, sääntöjen puuttuminen on ollut tärkeä epävirallinen sääntö, ja suoritusten pisteytykseen ei ole ollut olemassa virallisia, jaettuja standardeja. Suhtautuminen kilpailemiseen on kuitenkin muuttumassa; skeittari voi olla ammattilainen, jota sponsori- ja palkintorahat houkuttavat (Davis 1999, 76). Skeittauskilpailuja järjestetään myös Suomessa, ja kenties arvostetuin tapahtuma täällä on ollut ”Pro Skate”, kansainvälinen skeittauksen ammattilaisten kilpailu (Suomen Rullalautaliitto ry. 2007).

Liikuntaa ja lajin harrastamista – vai nuoruuden kapinaa ja kulttuuria?

Kun kolme tuntia puskee tuol ihan hiessä niin se on kuntoliikuntaa siinä missä joku jalkapalloilukin (Gröndahl 2007, 35).

Eittämättä skeittaamisesta voi puhua liikuntana, ja tämän myös skeittarit ovat valmiita myöntämään. Tämän artikkelin pohjana olevista tutkimuksista käy ilmi, että skeittareiden suhde skeittaamiseen mahtuu tietyin varauksin myös harrastuksen määritelmiin. Esimerkiksi Telama ja Laakso (1983, 49) ovat määritelleet harrastuksen olevan tekemistä, jota leimaa henkilökohtainen kiinnostus. Harrastaminen on toiminnallista ja tietoista osallistumista, ja sen selvimpiin muotoihin kuuluu osallistuminen organisoituun seuratoimintaan, esimerkiksi urheiluseuroihin. Liikuntaharrastus puolestaan määritellään ”liikunnallisen vaihtoehdon toistuvaksi, tietoiseksi valinnaksi silloin, kun valinnalle on ominaista pysyväisluonteinen motivaatio itse toimintaa tai sen seurauksia kohtaan” (Laakso 1981, 15–16; ks. Tams 2008, 5). Skeittareiden – kuten minkä tahansa liikuntalajin harrastajien – keskuudessa on kuitenkin tunnistettavissa hyvin erilaista sitoutumista harrastuksen kohteeseen. Talvellakin taitojaan ylläpitävät verttiskeittarit suhtautuvat harrastukseensa sitkeällä innolla, mutta toisaalta ikään kuin anteeksi pyydellen:

Hallissa täytyy pakonomaisesti käydä kolistelemassa et taidot pysyy yllä (Gröndahl 2007, 48).

Aina mieluummin menis sellaseen joka ei oo rakennettu, ainakin kesällä. Talvella hallissa samat jutut, rakennetut kamat ja samat kaaret (Gröndahl 2007, 41).

Kysymys siitä, onko skeittaaminen urheilua vai ei, näyttää olevan skeittareille itselleenkin vaikeasti vastattavissa (Harinen ym. 2006; Tams 2008, 23). Skeittauksen harrastajat puhuvat kyllä skeittauksesta lajina ja tempputaitojen karttumisesta lajissa kehittymisenä, mutta karsastavat urheilu-termin käyttöä lajista puhuttaessa. Urheiluun kuuluvat päämäärätietoinen harjoittelu, itsensä kehittäminen ja itsensä voittaminen näyttävät kuitenkin leimaavan myös skeittareiden tekemistä. Skeittari ei ole koskaan liian hyvä tai täydellinen osaja – aina on kehitettävissä uusia temppuja tai löytyy uusia paikkoja, jotka edellyttävät temppujen uudenlaisia sovelluksia (Brooke 1999, 72; Gifford 2006, 6–7). Myös välineet, erityisesti renkaat ja trukit, kehittyvät jatkuvasti (Davis 1999, 12–14). Silti skeittareiden parissa näyttää vallitsevan normi, joka kehottaa suhtautumaan nihkeästi *liian tosissaan treenaami-*

seen (Gröndahl 2007, 35). Näyttää siltä, että sellaiset sanat kuin urheilu, ohjelmallinen harjoittelu tai keskinäinen kilpailu asettuvat liian suureen kontrastiin skeittaukseen liitetyn vapauden ja hovin assosiaation kanssa.

Se, että vapauden, avoimen katuympäristön ja paikasta toiseen liikkumisen merkityksen korostamisesta huolimatta osa skeittareista siirtyy ainakin talvisin harjoittelemaan skeittaushalleille, kertoo ”ylimääräisestä” vaivannäöstä, lajiin sitoutumisesta ja siitä, että harjoittelua tai yhteydenpitoa toisiin skeittareihin ei haluta katkaista ajaksi, jolloin kadut ovat skeittaamisen näkökulmasta käyttökelvottomia. Skeittausharrastukseen satsaamisen intensiteetti vaihteleeikin suuresti: esimerkiksi Tamsin (2008, 61–62) tutkimuksessa voitiin erottaa kolmenlaista intensiteettisuhdetta skeittaamiseen. Valtaosa skeittareista on luokiteltavissa ”keskivertoharrastajiksi”, jotka skeittaavat muutamasta tunnista kymmeneen tuntiin viikossa. Omaksi pieneksi ryhmäkseen Tamsin tutkimuksessa osoittautuivat skeittaamiseen paljon, yli kymmenen tuntia viikossa satsaavat skeittarit, joille skeittaus on usein ainoa harrastus ja jotka tähtäävät lajissaan jopa mahdolliseen ammattilaisuuteen asti. Kolmas, samoin pieni ryhmä, ovat vain satunnaisesti skeittilaudoille nousevat mutta silti skeittaamista harrastavansa kertovat nuoret.

Skeittauksen kytkös nuoruuteen on suora: harrastusinto, kyky akrobatiaa lähenteleviin temppuihin ja fyysinen notkeus katoavat iän myötä. Tätä artikkelia varten luettujen tutkimusten informantit ovat olleet yli 80-prosenttisesti alle 20-vuotiaita (Harinen ym. 2006; Tams 2008, 48, 53). Iän myötä kuihtuvat myös monen skeittarin haaveet ja halu kasvaa skeittaamisen ammattilaisiksi. Vaikka skeittareiden parissa on selvästi havaittavia määrittelyongelmia ja -haluttomuutta, kun heitä pyydetään lokeroimaan harrastuksensa, yksi näkökulma tekemiseen nousee ylitse muiden: skeittaus on elämäntapa, jota halutaan toteuttaa niin kauan kuin keho antaa myöten. Tätä tapaa elää leimaa perinteisiä kaupunkikäyttäytymisen koodeja haastava spatiaalinen ja fyysinen aktiivisuus.

Skeittaus on olemassa olemisen tapa, kannanotto, liikuntaharrastus ja teknisesti taitavaa fyysistä temppuilua, mutta kaikkia tässä tarkasteltuja aineistoja läpäisee myös jonkinlainen kruisailuksi kutsuttu skeittariasenne (ks. esim. Tams mt., 68–69). Kruisailu on fyysistä vaivannäköä, jonka tekevät vaivattoman tuntuisiksi siihen kiinnitetyt eksistentiaalisen huolettomuuden, hedonismien ja elämänilon siivekkeet. Nautinnot kieltävä itsekuuri, toisia vastaan suorittaminen ja kärsimykseen asti viety harjoittelu ovat vieraita harrastuksensa huvielementtiä korostaville skeittareille. Skeittaus on kollektiivista toimintaa, jossa fyysinen ilmaisu ja spatiaalinen luovuus täydentävät toisiaan tuottaen dynaamista ja kaverisosiaalista yhdessä tekemisen tapaa (ks. Gröndahl 2007, 34).

Ei meillä oo mitään vakiopaikkaa, vaan mennään sinne minne jalka vie. Ehkä otetaan joku määränpää, et tiedetään et siel on joku paikka, mut siin välissä käydään vaan läpi kaikki mitä skeittattavaa siihen välille jää (Gröndahl 2007, 40).

[Periaate on, että] *en kehuskele tempuillani tai naura mulle [skeittareille]* (Harinen ym. 2006, 56).

Skeittauksen liittäminen näkemyksiin kapinakulttuurista ei sekään ole kaukaa haettua: skeittaukseen saattaa sen rennosti ”meiningistä” huolimatta sisältyä jopa tietoista konfliktien hakemista (vrt. Fyfe 1998). Skeittaus onkin määriteltävissä osaksi liikunnallista vaihtoehtosektoria, johon liittyy tiukka ja tietoinen erottautuminen järjestäytyneestä ja institutionaalistuneesta toiminnasta seurakiinnityksineen, julkisine toiminta-avustuksineen, kysymyksineen vuokratuista tiloista ja tilankäyttövuoroista, (arvo)kilpailuissa menestymisen

tavoitteineen ja niin edelleen (Itkonen & Nevala 1991, 16–18). Näistä lähtökohdista katsoen skeittaus on tulkittavissa nuorisokulttuuriteoreettisesti; sen keskeisiä elementtejä ovat auktoriteettivapaus, riippumattomuuspyrkimykset sekä yhtäältä kollektiivinen muista erotautuminen ja toisaalta omaan ryhmään samastuminen (vrt. Tähtinen ym. 2002, 50–51).

Se [innostus skeittaamiseen] lähti vähän sellasesta rebelmeiningistä... anarkiaa... sellanen niinkun punk-meininki (Gröndahl 2007, 32).

[Skeittaukseen kuuluu] *perusteettomien auktoriteettien kyseenalaistaminen (Harinen ym. 2006, 66).*

Yllä esitetty sitaatti kertoo skeittarien vastarinnan artikuloidusta ja argumentoidusta luonteesta: vain perusteettomat auktoriteetit ja toiminnan rajoitteet kyseenalaistetaan ja haastetaan. Skeittauskulttuurin tulkittamista nuoruuden kapinaksi vain kapinan vuoksi kyseenalaistaa myös se, että esimerkiksi Tamsin (2008, 40) tutkimukseen osallistuneet nuoret skeittarit kertoivat omien vanhempiensa suhtautuvan jälkikasvunsa harrastukseen pääasiassa hyvin myönteisesti.

Toisten skeittarien merkitys ja heihin samastuminen tulee vahvasti esiin skeittareiden viljelemässä me-puheessa. Skeittausta harrastetaan useimmiten yhdessä tutun porukan kanssa, ja mitä nuoremasta skeittarista on kyse, sitä merkittävämpään asemaan nousee juuri yhdessä muiden kanssa tekeminen. Nuorimmille skeittareille tärkeitä yhteenkuulumisen symboleja ovat myös yhteinen ja tunnistettavissa oleva pukeutumistyyli, jaettu musiikkimaku ja rikas sanasto, joka ei avaudu kulttuuriin kuulumattomille (Harinen ym. 2006; Tams 2008, 45, 58). Skeittauskulttuurin tiheästä kollektiivisesta luonteesta huolimatta siitä näyttää kuitenkin puuttuvan nuorisokulttuureille monesti ominainen ”sulkeutuvan klikin” luonne: skeittarit ovat ainakin asennetasolla suvaitsevaisia, monikulttuurisuusmyönteisiä ja valmiita hyväksymään monenlaista erilaisuutta. Skeittauskulttuurin aatemaailmaa rakentavat selkeä pesäero sekä nuiviin normi-ihmisiin että rasistisiin nuorisoryhmiin. Kulttuuria läpäisee vahvana myös skeittareiden keskinäinen hierarkiaton solidaarisuus (Harinen ym. mt.; Honkasalo ym. 2007; vrt. Lähteenmaa 2000).

Skeittauskulttuuri avautuu käsitteellisesti, paitsi urbaanin vaihtoehto- ja nuorisokulttuurin, myös jälkimodernin liikuntakulttuurin tulkintakehyksessä. Skeittaus on malliesimerkki siitä, kuinka liikkuminen tuodaan pois perinteisiltä urheilukentiltä, -saleilta ja pururadoilta, lähelle arkisia ja julkisia tai puolijulkisia paikkoja, kuten puistoihin, kaduille ja teollisuushalleihin (ks. Eichberg 1998, 122–124), mikä on antanut aihetta skeittaamisen määrittelylle kaupunkiympäristöä häiritseväksi ja väärissä tiloissa tapahtuvaksi toiminnaksi. Perinteisistä urheilutiloista pakenemiseen liittyvästä konfliktihusta huolimatta liikunnan tuominen turuille ja toreille saattaa olla kaupunkisuunnittelun tai liikuntatoimen näkökulmasta jopa edullinen vaihtoehto. Uudet liikuntakulttuurit myös palauttavat tilaa julkisen käytön piiriin hyödyntämällä erilaisia ”ylijäämätiloja”, esimerkiksi tyhjiksi jääneitä halleja tai pysäköintialueita (Gröndahl 2007, 38–39).

Se on vähän niinkun et vaik ois kuinka hyvä paikka, niin ei siin sit kumminkaan jaksa olla kovin pitkään. Et sen takia tollasen skeittiparkin rakentaminen kauheen kalliilla tuntuu aika hullulta mun ajatusmaailmassa. Et vaiko ois mikä paratiisi niin siin ei kumminkaan jaksa viettää ees koko päivää putkeen, et halua lähtee kierteleen (Gröndahl 2007, 50).

Jälkimoderni liikuntakulttuuri merkitsee irtiottoja, paitsi perinteisistä tekemisen tiloista, myös monista muista asioista: aiemmista sukupolvista, niiden odotuksista, arvoista ja normeista, sekä traditionaalisista urheilukäsityksistä ja -lajeista:

Kai se on jotain, et halua sanoa, et ei taivu ihan kaikkiin normeihin mitä tää vanhempi sukupolvi odottaa, et täytyis vaan pelata lätkää tai jalkapalloa tai jotakin. Et tää on erilainen kulttuuri (Gröndahl 2007, 33).

Vaikka skeittarit tekevätkin kulttuurista pesäeroa perinteisiin urheilulajeihin, heistä monet harrastavat myös muita liikunnallisia lajeja. Lumilautailu, kuntoilu ja jalkapallo ovat skeittareiden suosituimpia ”kakkoslajeja”. Perinteiset lajit (erityisesti jääkiekko ja kamppailulajit) ovat myös menettäneet harrastajia skeittaukselle; moni määrällisiin tutkimuksiin osallistunut skeittari on kertonut luopuneensa jostain lajista innostuttuaan skeittaamisesta (Harinen ym. 2006; Tams 2008, 43–44). Yhtenä tärkeänä syynä lajinvaihtoon tutkimuksiin osallistuneet skeittarit mainitsivat sen, että aiempi harrastus oli muuttunut liian vakavaksi tai kilpailuhenkiseksi. Tämä kilpailuhenkisyys on asia, jota on kritisoitu laajemminkin suomalaisesta junioriurheilusta puhuttaessa.

Koskilta kaduille: urbaania tukkilaisromantiikkaa?

Swith krooks to fakie, not (Harinen ym. 2006, 64).

Tämän artikkelin pääotsikko kuvaa skeittausharrastuksen sukupuolitunutta, maskuliinista luonnetta – skeittaaminen on mitä suurimmassa määrin nuorten poikien liikuntaharrastus. Artikkelin aineistona toimineisiin laajojen aineistojen määrällisiin tutkimuksiin osallistui vain muutama tyttö (alle 3 % kaikista vastaajista), laadullisiin tutkimuksiin ei yhtään tyttöä, ja kaikki artikkelissa esitetyt sitaatit ovat nuorten miesten puhetta tai kirjoitusta. Maskuliinisiin vapaa-ajan aktiviteetteihin liitetään kulttuurissamme ajatuksia sovinnaisen rajojen rikkomisesta, kivun siedosta ja päihteistä (esim. Lähteenmaa 1992, 154–158; Harinen ym. 2006), joihin kaikkiin olemme oppineet suhtautumaan varauksella ja jotka ovat myös osa skeittauskulttuuria. Toisaalta skeittareista puhutaan yleisesti ”leppoisana ja rentona porukkana”, joka rikkoo perinteistä kovan katupojan kulttuurista kuvaa (esim. Karjalan Heili 2005; Karjalainen 2009).

Artikkelin otsikko, joka on syntynyt Juhani Rautopuron nostalgisesta oivalluksesta, sisältää myös viittauksen tukkilaiskulttuuriin, joka tulee mieleen erityisesti vanhempaa ikäpolvea edustavalle skeittareiden katsojalle. Äänekäs ja taitava tasapainoilu on siirtynyt maalta kaupunkeihin, koskilta kaduille, veden päältä asvaltille. Skeittauskulttuurissa on jotain samaa kuin perinteisessä tukkilaisromantiikassa: maskuliinisuutta, nuoruutta, voimaa, fyysistä kyvykkyyttä, vapauden tuntoa ja vauhdikasta eteenpäin kulkemista.

Näkyvyydestään ja kuuluvuudestaan huolimatta skeittaus on vaikeasti kuvattavissa ja käsitteellistettävissä, ja skeittarit itse mitä ilmeisimmin haluavatkin pitää sen sellaisena – ristiriitaisena yhtäältä-toisaalta-kulttuurina, jossa tiukka harjoittelu ja löysä hauskanpito niittautuvat sujuvasti toisiinsa. Skeittauksen analyttistä lokeroimista vaikeuttavat myös sen harrastajien tapa ja kyky pitää aikuistoimija tai -tarkkailija sopivan välimatkan päässä. Erinomainen väline tähän on kieli, jonka sanasto sulkeutuu ulkopuolisilta. Skeittaamisen kollektiivinen maailma on alue, joka pidetään tutkijoilta, opettajilta ja muilta kasvattajilta pimennossa, ehkä hieman leikitellen, ehkä hieman pilkatun (Harinen ym. 2006).

Vaikka skeittauksen maailma on kätkeyty aikuisilta sukupolvilta, skeittareiden vanhemmat ja huoltajat tuntuvat ymmärtävän lajin viehätyksen ja tukevat jälkikasvuaan tämän lii-

kuntaharrastuksen parissa. Koska skeittaaminen ei vaadi sille erikseen luotua ympäristöä, sen harrastaminen on suhteellisen halpaa – harrastajalleen se maksaa keskimäärin alle 50 euroa kuukaudessa. (Tams 2008, 40, 46.) Se on halpaa myös yhteiskunnalle, koska se ei vaadi sille erikseen rakennettua infrastruktuuria.

Nuorten liikkumisesta huolissaan oleville sukupolville saattaa tuottaa lohtua se, että skeittaaminen on tilallisesti ja sosiaalisesti väljä liikuntamuoto, joka avautuu sellaisillekin, jotka karsastavat perinteisempiä liikuntalajeja tai -tiloja. Skeittauskulttuuri on luonut toimintamahdollisuuksia ympäristöihin, joista puuttuvat muut liikuntaharrastusmahdollisuudet. Se suosii dynaamista paikasta toiseen liikkumista, mikä merkitsee myös sitä, että skeittarit eivät saata itseään tai harrastustaan aikuissuunnittelulle ja -ohjaukselle alttiiksi. Yhtäältä tämä merkitsee aikuisnäkökulmasta ongelmaa: skeittareiden maailma on hallitsematon ja kontrollin ulottumattomissa. Toisaalta siinä kiteytyvät aikamme ohjaus- ja kasvatus työn perusperiaatteet ja -tavoitteet: aktiivisen etsimisen ja ympäristöön suuntautumisen, yritteliään itse tekemisen ja terveyttä edistävän säännöllisen liikunnan pedagogiset ideat.

Lähteet:

Painamattomat lähteet

Ilosaarirock 2007. Kohti rokkia. Skeittausta Ilosaareissa.

[www-lähde] http://www.ilosaarirock.fi/2007/kohti_rokkia/skeitti.html

Nuori Suomi ry. 2006.

[www-lähde] www.nuorisuomi.fi/files/ns/tiedotteet/060208liiksuotiedote.doc

Suomen Rullalautaliitto ry. 2007. Lajiesittely.

[www-lähde] http://www.rullalauta.fi/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=45

Painetut lähteet

Cassorla, Albert 1990. Rullalautailu. Hämeenlinna: Karisto.

Davis, James 1999. Skateboard Roadmap. Spain: Carlton.

Gifford, Clive 2006. Skeittaamaan! Helsinki: WSOY.

Helsingin kaupunki 2003. Helsingin kaupungin skeittiohjelma 2004–2008. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2003: 6. Viherosasto.

Kane, Steven 1990. Skeittailu. Tyyliä ja tekniikkaa skeittailun harrastajille. Karkkila: Kustannus-Mäkelä.

Sanomalehdet

Karjalan Heili 2005. Artikkelit ”Joensuun skeittareilla on RUJOA menoa”. 16.3.2005.

Karjalainen 2009. Artikkelit ”Tuplasti hauskaa – Open Park -skeittitapahtuma on odotettu, ja tänä vuonna meno jatkuu vielä illalla musiikin parissa”. 20.11.2009.

Kirjallisuus

Borden, Iain 2001. Skateboarding. Space and the City. Architecture and the Body. Oxford: Berg.

Brooke, Michael 1991. The Concrete Wave. The History of Skateboarding. Toronto: Warwick Publishing.

Eichberg, Henning 1998. A Revolution of Body Culture. Traditional Games in the Way from Modernisation to “Postmodernity”. In Bale, John & Philo, Chris (toim.), Body Cultures. Essays on Sport, Space and Identity. London: Routledge, 128–148.

- Fyfe, Nicholas 1998 (toim). Images of the Street. Planning, Identity and Control in Public Space. Routledge: London.
- Gröndahl, Vilhelmina 2007. Skeittaus kaupunkitilassa. Tutkimus Helsingin skeittikulttuurista. Maantieteen syventävien opintojen tutkielma. Joensuun yliopisto: Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta.
- Harinen, Päivi & Itkonen, Hannu & Rautopuro, Juhani 2006. Asfalttiprinssit. Tutkimus skeittareista. Helsinki: Suomen Liikuntatieteellinen seura.
- Honkasalo, Veronika & Harinen, Päivi & Anttila, Reetta 2007. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto ry.
- Itkonen, Hannu & Nevala, Arto 1991. Eriytyvä urheiluseura – paluu monimuotoisuuteen. Teoksessa Itkonen, Hannu & Nevala, Arto (toim.), Liikunnan vuoksi. Näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Koivu ja tähti, 15–23.
- Laakso, Lauri 1981. Lapsuuden ja nuoruuden kasvuympäristö aikuisiän liikuntaharrastuksen selittäjänä. Retrospektiivinen tutkimus. University of Jyväskylä: Studies in Sport, Physical Education and Health 14.
- Lähtenmaa, Jaana 1992. Hip-hoppareita, lähiöläisiä ja kulturelleja. Nuorisoryhmistä 80-luvun lopun Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiain keskus.
- Lähtenmaa, Jaana 2000. Myöhäismoderni nuorisokulttuuri. Tulkintoja nuorten ryhmistä ja ryhmiin kuulumisen ulottuvuuksista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Tams, Tuukka 2008. Elämäntapana rullalautailu. Tutkimus suomalaisista rullalautailijoista ja rullalautakulttuurista. Kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma. Joensuun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Telama, Risto & Laakso, Lauri 1983. Liikuntaharrastus. Teoksessa Rimpelä, Matti & Rimpelä, Arja & Honkala, Erik & Laakso, Lauri & Paronen Olavi & Rajala, Mika & Telama, Risto (toim.), Nuorten terveystavat Suomessa. Nuorten terveystapatutkimus 1977–1979. Helsinki: Lääkintöhallitus, 36–69.
- Tähtinen, Juhani & Rinne, Risto & Nupponen, Heimo & Heinonen, Olli 2002. Liikuntakulttuurin muutos ja elämäntyylien eriytyminen. Liikunta & Tiede 39 (1), 47–55.
- Veblen, Thorstein 1964. Essays on Our Changing Order. New York: Kelley.
- Vuori, Mika & Kannas, Lasse & Tynjälä, Jorma & Villberg, Jari & Välimaa, Raili 2004. Elämyskulttuuri näkyy nuorten liikuntamuodoissa. Liikunta & Tiede 41 (3), 4–9.

Päivi Harinen, YTT, työskentelee Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksella sosiologian lehtorina.